هازىرقى زامان يازغۇچىلىرىنىڭ داڭلىق رومانلىرى

ئابدۇرېھىم ئۆتكۈر

ئويغانغان زېمىن

1

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ئابدۇرېھىم ئۆتكۈر

ئويغانغان زېمىن

(تارىخىي رومان)

图书在版编目(CIP)数据

苏醒了的大地:(七、下)维吾尔文/阿·吾铁库尔著. —乌鲁木齐:新疆人民出版社，2009. 8
(新疆文库)
ISBN 978-7-228-11475-7

Ⅰ.苏… Ⅱ.阿… Ⅲ.长篇小说—中国—当代—维吾尔语（中国少数民族语言） Ⅳ. I247.5

中国版本图书馆CIP数据核字（2009）第149066号

责任编辑　阿不都热合曼·艾白
编　　辑　阿不都瓦力·海力帕提，苏力坦·阿西木
责任校对　古丽夏尔·尼格买提
出版发行　新疆人民出版社
地　　址　乌鲁木齐市解放南路348号
电　　话　(0991)2827472
邮　　编　830001
印　　刷　新疆新华印刷厂
经　　销　新疆维吾尔自治区新华书店
开　　本　880×1230毫米　1/32
印　　张　30.25
版　　次　2009年8月第1版
印　　次　2009年8月第1次印刷
印　　数　3000
总 定 价　76.00元（上，下）

« شىنجاڭ كىتاب خەزىنىسى »
تەھرىر ھەيئىتى

مۇدىر : نۇر بەكرى

مۇئاۋىن مۇدىرلار : لى يى، تىلىۋالدى ئابدۇرېشىت

ھەيئەتلەر : جۇ چيەن، ۋەن خەيچۈەن، شى يۇڭچياڭ، مىجىت قادىر، ليۇ چاڭمىڭ، جاڭ شىنتەي، ۋاڭ ياۋپىڭ، گۈلشەن تۇراخۇن، ليۇ شۇشىن، لى ۋېيچىڭ، ئابدۇراخمان ئەبەي، رېن چېڭ، دەي ياۋخوڭ، چېن گۇڭچىڭ، ئادىل مۇھەممەت، ماۋ جيەنشىن، دىلشاد قېيىيۇم، نۇرتاي قىياسبېك، جۇ لوڭچىن، ياسىن ئوبۇلقاسىم، شۇ جياڭ، ئابلىز قېيىيۇم، تاھىر ناسىر، يۇ فۇئېن، پەتتار ماخمۇت، يۇ ۋېنشېڭ، گو چۈەن، رەپقەتجان خېلىل، دىلشاد ئەلى

باش پىلانلىغۇچىلار : ليۇ چاڭمىڭ، مىجىت قادىر

باش تەھرىرلەر : شى يۇڭچياڭ، مىجىت قادىر، ليۇ چاڭمىڭ

مۇئاۋىن باش تەھرىرلەر : جاڭ شىنتەي، ۋاڭ ياۋپىڭ، گۈلشەن تۇراخۇن، ليۇ شۇشىن

ئىجرائىيە مۇئاۋىن باش تەھرىر : گۈلشەن تۇراخۇن

«شىنجاڭ كىتاب خەزىنىسى»گە كىرىش سۆز

نۇر بەكرى

مەدەنىيەت ئىنسانىيەت مەدەنىيلىكىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى. مەدەنىيەتنىڭ تەرەققىياتى ۋە گۈللىنىشى خەلق ئاممىسىنىڭ ماددىي مەدەنىيەت تۇرمۇشىنى بېيىتىپلا قالماي، مىللىي روھنى مۇستەھكەملەپ، مىللەتنىڭ ئومۇمىي ساپاسىنى ئۆستۈرىدۇ.

نەچچە مىڭ يىلدىن بۇيان شىنجاڭدىن ئىبارەت «يىپەك يولى» كېسىپ ئۆتكەن، شەرق - غەرب مەدەنىيىتى ئۇچراشقان بۇ زېمىندا ھەر مىللەت خەلقى ھۇزۇر - ھالاۋەت ۋە جاپا - مۇشەققەتتە بىللە بولۇپ، ئۆزئارا ئىناق ئۆتۈپ، ۋەتىنىمىزنىڭ چېگرا رايونىنى ئورتاق ئېچىپ، قوغداپ، شانلىق ماددىي مەدەنىيەت ۋە رەڭگارەڭ كۆپ مەنبەلىك شانلىق مەدەنىيەتنى بەرپا قىلىپ، تارىخ بېتىگە پۈتۈلگەن ئۆلمەس نۇرغۇن ئەسەرلەرنى ۋۇجۇدقا چىقاردى. بولۇپمۇ يېڭى جۇڭگو قۇرۇلغاندىن بۇيان جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ رەھبەرلىكىدە، پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنىڭ پارلاق نۇرى ئاستىدا شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقى ھەممىنەپەس، تەقدىرداش، قەلبداش بولۇپ، بىرلىكتە ئىتتىپاقلىشىپ كۆرەش قىلىپ، ئورتاق گۈللىنىپ، «نامرات ھەم قالاق» ھالەتتىن باي، مەدەنىيەتلىك ۋە تەرەققىي قىلغان جەمئىيەتكە قەدەم قويدى. ئىقتىساد ۋە جەمئىيەتنىڭ ئۇچقاندەك تەرەققىي قىلىشىغا

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

ئەگىشىپ، شىنجاڭنىڭ مەدەنىيەت ئىشلىرىمۇ جۇش ئۇرۇپ تەرەققىي قىلىشتەك يېڭى باھارنى كۈتۈۋالدى، مۇنەۋۋەر مەدەنىيەت - سەنئەت ئەسەرلىرى ئۈزلۈكسىز بارلىققا كەلدى، غەيرىي ماددىي مەدەنىيەت ئۈنۈملۈك قوغدىلىپ ۋە ۋارىسلىق قىلىنىپ، تۈرلۈك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى، سەنئەت ئەڭگۈشتەرلىرى چولپان يۇلتۇزدەك چاقناپ، سەلتەنىتى ۋە ئۆزىگە خاس بەدىئىي جەلپكارلىقىنى نامايان قىلىپ، جۇڭخۇا مەدەنىيەت خەزىنىسىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمىغا ئايلاندى.

پۈتۈن جەمئىيەتتە ئورتاق غايىنى بەرپا قىلىش جۇڭگوچە ئالاھىدىلىككە ئىگە سوتسىيالىستىك مەدەنىيەت بەرپا قىلىشنىڭ نېگىزى. ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر مىللەت مەدەنىيەت خىزمەتچىلىرى باشتىن - ئاخىر جۇڭگو ئىلغار مەدەنىيىتىنىڭ ئىلگىرىلەش يۆنىلىشىگە ئەمەل قىلىپ، «ئىككى ئۈچۈن خىزمەت قىلىش» يۆنىلىشى ۋە «بارچە گۈللەر تەكشى ئېچىلىش، ھەممە ئېقىملار بەس - بەستە سايراش» فاڭجېنىدا چىڭ تۇرۇپ، ۋەتەنپەرۋەرلىكنى يادرو قىلغان مىللىي روھ ۋە ئىسلاھات، يېڭىلىق يارىتىشنى يادرو قىلغان دەۋر روھىنى زور كۈچ بىلەن جارى قىلدۇرۇپ، سوتسىيالىستىك يادرولۇق قىممەت سىستېمىسىنى بەرپا قىلىشى كېرەك. بولۇپمۇ ھەر مىللەت خەلقى «بىرلىكتە ئىتتىپاقلىشىپ كۈرەش قىلىش، ئورتاق گۈللىنىپ تەرەققىي قىلىش»تىن ئىبارەت باش تېمىنى چىڭ تۇتقا قىلىپ، ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ مەدەنىيەت - سەنئەت ئىشلىرىنى ئۈزلۈكسىز گۈللەندۈرۈپ ۋە تەرەققىي قىلدۇرۇپ، مەدەنىيەت - سەنئەتنىڭ جەمئىيەتكە باشلامچىلىق قىلىش، خەلقنى تەربىيىلەش، ئىلمىي تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈرۈش، جەمئىيەت ئىناقلىقى ۋە مۇقىملىقىنى سىلجىتىشتىن ئىبارەت مۇھىم رولىنى ئەڭ زور دەرىجىدە جارى قىلدۇرۇپ، سوتسىيالىستىك ئىناق جەمئىيەت

قۇرۇش ۋە ئەۋزەل مەدەنىيەت مۇھىتى بەرپا قىلىشى كېرەك .

بۇ گۈللەنگەن دەۋردە مۇنەۋۋەر ئەسەرلەرنى كۆپلەپ ئىجاد قىلىپ ، ئالدىنقىلارغا ۋارىسلىق قىلىپ ، كېيىنكىلەرگە يول ئاچايلى . بۇ يىل يېڭى جۇڭگو قۇرۇلغانلىقىنىڭ 60 يىللىقى ، شۇ مۇناسىۋەت بىلەن ئاپتونوم رايونلۇق نۇقتىلىق نەشر تۈرىگە رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى تەھرىر ھەيئىتى تەشكىللەپ ، «شىنجاڭ كىتاب خەزىنىسى» نەشر خىزمىتىنى قانات يايدۇردى . بۇ بىر تۈرلۈك شىنجاڭ مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى سىستېمىلىق رەتلەيدىغان ، شىنجاڭنىڭ تارىخى ۋە ئېتنوگرافىيىسىنى چوڭقۇر تەتقىق قىلىدىغان ، شىنجاڭ مەدەنىيىتىگە ۋارىسلىق قىلىدىغان زور مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى . «شىنجاڭ كىتاب خەزىنىسى»نى نەشر قىلىش شىنجاڭنىڭ كۆپ مەنبەلىك مەدەنىيەت جەۋھەرلىرىنى قېزىش ، شىنجاڭنىڭ مەدەنىيەت تەرەققىياتى جەھەتتىكى مۇۋەپپەقىيەتلىرىنى كەڭ كۆلەمدە مۇجەسسەملەش ، جۇغراپىيىلىك ئالاھىدىلىك ۋە مىللىي ئالاھىدىلىككە تايىنىپ ، يىپەك يولى مەدەنىيىتى ، غەربىي رايون مەدەنىيىتى ۋە شىنجاڭ مەدەنىيىتىنىڭ داڭلىق ماركىلىرىنى يارىتىش ، نەشر بۇيۇملىرىنىڭ مىللىي مەدەنىيەتنى جۇغلاش ، بىلىمدە يېڭىلىق يارىتىش ، مەدەنىيەتكە ۋارىسلىق قىلىش رولىنى جارى قىلدۇرۇش جەھەتتە ئاكتىپ ، رېئال ۋە ئۇزاق تارىخىي ئەھمىيەتكە ئىگە ، شۇنداقلا ئۇ بۇگۈنكى دەۋرگە مەنپەئەت يەتكۈزىدىغان ، كەلگۈسىگە تۆھپە قوشىدىغان زور ياخشى ئىش .

«شىنجاڭ كىتاب خەزىنىسى»نىڭ ئىجادىيەت ، تەھرىرلىك ، نەشر قىلىش خىزمىتىگە قاتناشقان بارلىق مۇتەخەسسىس ، ئالىملار ۋە يولداشلارنىڭ ئىلمىي تەرەققىيات قارىشىنى يېتەكچى قىلىشتا چىڭ تۇرۇپ ، سوتسىيالىستىك ئىلغار مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ يېڭى تەلىپىنى توغرا ئىگىلەپ ، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ مەنىۋى

مەدەنىيەت تۇرمۇشىغا بولغان يېڭى ئارزۇ ـ ئىستەكلىرىنى توغرا تونۇپ، يېرىم ئەسىردىن بۇيانقى شىنجاڭنىڭ مەدەنىيەت جەۋھەرلىرىنى نەشر قىلىشنى كۆڭۈل قويۇپ تەشكىللەپ، كەڭ خەلق ئاممىسىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت جەھەتتىكى ئېھتىياجىنى قاندۇرۇش بىلەن بىللە شىنجاڭنىڭ يەرلىك ئالاھىدىلىككە ۋە مىللىي ئالاھىدىلىككە ئىگە مۇنەۋۋەر مەدەنىيىتىنىڭ مەۋجۇتلۇقىغا كاپالەتلىك قىلىپ، ئۇنىڭغا ۋارىسلىق قىلىپ ۋە ئۇنى زور دەرىجىدە جارى قىلدۇرۇپ، ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇشى ۋە ئورتاق ئىلگىرىلىشىنى سىلجىتىپ، شىنجاڭ مەدەنىيىتىنىڭ پارلاق دەۋر نۇرىنى ۋە ئەقىل ـ پاراسەت نۇرىنى تېخىمۇ چاقنىتىشىنى، شۇ ئارقىلىق مەملىكەتكە، دۇنياغا يۈزلىنىپ جۇڭخۇا مەدەنىيىتىنىڭ زور گۈللىنىشى ۋە زور تەرەققىي قىلىشى ئۈچۈن مۇھىم تۆھپىلەرنى قوشۇشنى ئۈمىد قىلىمەن!

مۇندەرىجە

بىرىنچى باب ياڭ زېڭشىننىڭ ئۆلۈمى 1
ئىككىنچى باب ناتونۇش كىشى 22
ئۈچىنچى باب «ئۆي قاپلىنى» 46
تۆتىنچى باب كۈشەندە 92
بەشىنچى باب كىم ئەيىبلىك 118
ئالتىنچى باب پىچاق سۆڭەككە يەتكەندە 138
يەتتىنچى باب قاپلان ئۆز ماكانىنى تاپتى 179
سەككىزىنچى باب قان بىلەن تۈگىگەن ئەلچىلىك 195
توققۇزىنچى باب قەبرىستانلىقتىكى پاجىئە 221
ئونىنچى باب ساتقۇن 229
ئون بىرىنچى باب بالا سەركەردە 243
ئون ئىككىنچى باب غەزەپ 256
ئون ئۈچىنچى باب يولدا قوشۇلغان ھەمراھ 268
ئون تۆتىنچى باب ئەتىكى كۈن نېمە بىلەن باشلىنار كىن ... 285
ئون بەشىنچى باب پىداكار مەھبۇبە 293
ئون ئالتىنچى باب باش ئەگمەس تاغلار 306
ئون يەتتىنچى باب يالقۇنتاغ ئېتىكىدە بوران 366
ئون سەككىزىنچى باب كۈتۈلمىگەن ئاقىۋەت 406

بىرىنچى باب

ياڭ زېڭشىننىڭ ئۆلۈمى

بۇ بەگلەر ئەۋى ئاتى قارشى تۇرۇر ،
بۇ قارشى ئىچىندەكى قارشى تۇرۇر① .

— «قۇتادغۇ بىلىك»تىن

1

مىلادىيە 1928 ـ يىل ياز كۈنلىرىنىڭ بىرى ، چوغدەك يېلىنجاپ تۇرغان ئىيۇل قۇياشى قىيامدىن قايرىلىپ پەسكە ئېڭىشكەن چاغ .

ئۈرۈمچى شەھىرىنىڭ جەنۇبىي قىسمىدىكى نەنلياڭ مەھەللىسىگە جايلاشقان گۈلزارلىق ھويلىنىڭ جىگەر رەڭ سىرلانغان دەرۋازىسى ئالدىدا بىر جۈپ بوز ئارغىماق قوشۇلغان كونىراق بىر پەيتۇن تۇراتتى . ئارغىماقلار پات ـ پاتلا قۇيرۇقلىرىنى شىپاڭلىتىپ قوياتتى . سېرىق ساقىلىغا ئاق سانجىلغان ھارۋىكەش پەيتۇندا يانپاشلىغان پېتى ھويلا ئىچىدىن كوچىغا چىقىپ تۇرغان قارىياغاچ شاخلىرىنىڭ سايىسىدا مۈگدەپ ياتاتتى . ھويلىنىڭ تۆر تەرىپىدىكى پېشايۋانلىق ئۆيلەردىن بىرىنىڭ ھاۋا رەڭ پەردە تارتىلغان دېرىزىلىرى ئوچۇق تۇراتتى . كىتاب ئىشكاپلىرى ، رەسىم ـ خەرىتە ، ئۈستەل ۋە يۇمشاق ئورۇندۇقلار

① بۇ بەگ (ھۆكۈمدار)لار تۇرىدىغان ئۆي (ئوردا) «قارشى» دەپ ئاتىلىدۇ ، بۇ ئۆيدىكىلەر ئۆزئارا قارىمۇقارشى بولىدۇ .

بىلەن بېزەلگەن ئەنە شۇ ئۆيدە كىيىم - كېچەك ۋە چىراي - قىياپەتلىرى بىر - بىرىدىن روشەن پەرقلىنىدىغان ئۈچ كىشى تامدا ئېسىقلىق تۇرغان ئەينەك رامكىلىق فوتو سۈرەتكە قاراپ قىزىق پاراڭلىشىپ تۇراتتى .

ئۇلارنىڭ بىرى ئەللىك ياشلار چامىسىدىكى ئوتتۇرا بوي ، ئاق سېرىق ، سەل دۈمچەكرەك كىشى بولۇپ ، ئارقىغا تارالغان شالاڭ چاچلىرى ئۇنىڭ پېشانىسىنى تېخىمۇ كەڭ كۆرسىتىپ تۇراتتى . ئۇ ئوڭ قولىدا نېپىز ، سۇر كاستۇمىنىڭ پېشى بىلەن ئۆزىنى يەلپۈپ ، سول قولىدىكى تاماكا غاڭزىسى بىلەن ئاق سانجىلغان قىسقا بۇرۇتىنى پات - پاتلا قاشلاپ قوياتتى . بۇ كىشى شۇ كۈنلەردە جامائەتچىلىككە تونۇلغان تۇنجى ئۇيغۇر زىيالىيلىرىدىن پىچانلىق تاھىربەگ ئىدى .

يەنە بىرى ، قاپقارا قوي كۆزلىرىدىن تەپەككۇر ئۇچقۇنلىرى چاقناپ تۇرىدىغان بۇغداي ئۆڭلۈك ، قىرىق نەچچە ياشلار چامىسىدىكى كەڭ غوللۇق ، خۇش پىچىم كىشى بولۇپ ، ئۇنىڭ سىپتا قىلىپ يانغا تارالغان قۇندۇزدەك قارا ، قويۇق چاچلىرى ئۆزىگە تولىمۇ ياراشقانىدى . ئۇ قوللىرىنى ناۋات رەڭ چۇچۇنچە كاستۇمىنىڭ يانچۇقلىرىغا سېلىپ كۈلۈمسىرەپ تۇراتتى . بۇ كىشى شەمەي ، تاشكەنت ، قازان ، موسكۋا ۋە لېنىنگراد قاتارلىق شەھەرلەرگە سودا - تىجارەت بىلەن نۇرغۇن قېتىم بېرىپ كۆزى ئېچىلغان ۋە جامائەت ئوتتۇرىسىدا مەرىپەتپەرۋەرلىكى بىلەن داڭقى چىققان تۇرپان ئاستانىلىك مەخسۇت مۇھىتى ئىدى .

ئۈچىنچىسى ، ئۈستىگە قولتۇقىدىن ئىزمىلىنىدىغان ئۇزۇن كۆكۈچ تاۋار تون ، پۇتىغا قارامتۇل لاتا خەي كىيگەن ئوتتۇرا بوي ، چىرايى سىدامراق كەلگەن ئورۇقراق كىشى بولۇپ ، سول قولى بىلەن شالاڭ بۇرۇتىنى سىلىغان ھالدا ئوڭ قولىدىكى يەلپۈگۈچ بىلەن ئۆزىنى يەلپۈپ تۇراتتى . كۆرۈنۈشىدىن ئەللىك ياشلاردىن ئاشقان بۇ كىشىنىڭ تاقىرلىشىپ قالغان بېشى ئۆزىگە قارىغاندا سەل چوڭدەك كۆرۈنەتتى . بۇ كىشى ئۈرۈمچى ۋىلايىتىنىڭ

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

ۋالىيسى، قوشۇمچە جاڭجۇڭ يامۇلىنىڭ ھەربىي ۋە خارجى ئىشلار مەھكىمە باشلىقى يەن ياۋنيەن ئىدى.

يەن ياۋنيەن مانجۇ خانلىقىنىڭ ئاخىرقى يىللىرىدا ياپونىيىدە قانۇنشۇناسلىق بويىچە ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ كەلگەندىن كېيىن، شىنجاڭدىكى يەرلىك سوت سوراقچىلىرى كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقى بولۇپ تەيىنلەنگەن؛ 1911 - يىلىدىكى شىنخەي ئىنقىلابىدىن كېيىن ئىچكىرىگە قايتىپ كېتىپ، 1918 - يىلى ئاقسۇنىڭ ۋالىيلىقىغا تەيىنلىنىپ، يەنە شىنجاڭغا كەلگەن. بىراق، ياڭ زېڭشىن «ئوقۇمۇشلۇق كىشىلەر ئاسان گەپكە كىرمەيدۇ، خەۋپ - خەتەر شۇلاردىن كېلىدۇ» دېگەن كونا مەنتىقىسى بويىچە ئۆزىنىڭ سايىسىدىن ئۈركۈپ، ئۇنى ئاقسۇغا ماڭدۇرماي، ئۈرۈمچىدە بىر زامان تۇتۇپ تۇرغان ۋە بېيجىڭدىكى ئايغاقچىلىرىدىن: «يەن ياۋنيەن ئاتالمىش ‹ئىلغار پىكىر ئېقىمى›غا مەنسۇپ خەتەرلىك ئۇنسۇر ئىكەن» دېگەن مەلۇماتنى ئالغاندىن كېيىن، بىر گۇمانى مىڭ بولۇپ، ئۇنى كۆزگە يېقىن تۇتۇپ تۇرۇش ئۈچۈن ئۈرۈمچىنىڭ ۋالىيلىقىغا تەيىنلىگەن ھەم ئۇنىڭ ئارقىسىغا ئۇنلىغان قۇلاقلارنى خۇددى سايىدەك ئەگەشتۈرۈپ قويغانىدى.

دەرۋەقە، ئارىدىن بىر - ئىككى يىل ئۆتەر - ئۆتمەي يەن ياۋنيەننىڭ «خەۋپلىك ئۇنسۇر» ئىكەنلىكى ئىسپاتلىنىپ قالدى. ئۇنىڭ: «شىنجاڭغا جۇمھۇرىيەت نۇرى يېتىپ كەلمەپتۇ، مانجۇ خان ئاغدۇرۇلغان بىلەن ئۇنىڭ خۇنۇك ئەرۋاھى شىنجاڭنى قاراڭغۇ جاڭگالغا ئايلاندۇرۇپ قويۇپتۇ. بۇ يەردە نە مائارىپ، نە مەدەنىيەت، نە خەلقچىللىقنىڭ قىلچە ئەسىرى يوق ئىكەن. ئىچكىرىدىن چىققان ئەمەلدارلار شىنجاڭغا چۆنتەك توشقۇزۇشقىلا كېلىدىكەن. ئۇلار خۇددى دېھقانلارنىڭ تېرىلغۇ ۋە باغۋارانلىرىنى ۋەيران قىلىپ قورسىقىنى تويدۇرغاندىن كېيىن قومۇشلۇققا كىرىپ كېتىدىغان ياۋا توڭگۇزلارغا ئوخشايدىكەن» دېگەن گەپلىرى ياڭ زېڭشىننى قاتتىق چۆچۈتۈپ تاشلايدۇ. بولۇپمۇ، يەن

ياۋنيەنىڭ بەزى «گۇمانلىق» ئەمەلدارلار بىلەن، جۇملىدىن يەرلىك مىللەتلەر ئىچىدىكى زىيالىيلار بىلەن باردى ـ كەلدىسىنىڭ قويۇقلۇقى قانداقتۇر دەھشەتلىك ئەجەل كۆلەڭگىسىدەك كۆرۈنۈشكە باشلايدۇ ـ دە، ياڭ زېڭشىن ئۇنى كۆزىدىن يوقاتماقچى بولىدۇ. ئەمما، ئۆزىنىڭ سىياسىي رەقىبلىرىگە قارشى كۆرەشتە تىغ ئىشلىتىشتىن كۆرە، ھىيلە ـ مىكىر ھۈنىرىنى ئەۋزەل كۆرىدىغان بۇ قېرى گېنېرال بايىقى پىكرىدىن دەرھال يېنىپ باشقىچە يول تۇتىدۇ:

«يەن ياۋنيەننى خۇدانىڭ دەرگاھىغا ئەۋەتىش تەس ئەمەس! — دەپ ئويلايدۇ ئۇ، — بۇرۇتۇمنى مىدىرلىتىپ قويساملا، ئىش تامام ۋەسسالام. بىراق، مۇنداق قىلسام، بىرىنچىدىن، ئۆزۈمنى ئاشكارىلاپ قويىمەن، يەنى شىنجاڭ ۋە ئىچكىرىدىكى رەقىبلىرىمنىڭ مېنى راستتىنلا ئىلغار پىكىرلىك كىشلەردىن قورقىدىغان جاھىل ئىستىبدات ئىكەن دېيىشىگە دەستەك تېپىپ بېرىپ، ئۇلارنىڭ تۇگمىنىگە ئۆز قولۇم بىلەن سۇ قۇيغان بولىمەن؛ ئىككىنچىدىن، بىر يەن ياۋنيەننى كۆزدىن يوقاتماقلىق بىلەن ئىچكىرىدىن ۋە بولشېۋىكلار رۇسىيىسى بىلەن ئەرەب ـ تۈرك ئەللىرىدىن ئېقىپ كىرىۋاتقان غەلىتە پىكىر ئېقىملىرىنىڭ يامراپ كېتىشىنى توسۇۋالغىلى بولامتى؟! ياخشىسى زەھەرنى زەھەر بىلەن قايتۇرۇش، يەنى ماڭا قارشى يەن ياۋنيەننى مېنى ھىمايە قىلىدىغان يەن ياۋنيەنگە ئايلاندۇرۇشۇم جايىز. سۇ ئىچمەيدىغان خىش يوق، دان يېمەيدىغان قۇش يوق، قۇرت ئۆزىنىڭ يۇمشاقلىقى بىلەن ھەرقانداق قاتتىق ياغاچنىمۇ يەپ تاشلايدۇ ئەمەسمۇ! ئۆز زامانىسىدە قورالىق ئىسيان كۆتۈرگەن تۆمۈر خەلىپىدەك خوخەنزىلەر مېنىڭ بۇ ھۈنىرىمگە بەرداشلىق بېرەلمىگەن يەردە، ئەمدى بۇ تالىپ مىجەز يەن ياۋنيەن ئەپەندى نېمە قىلالايتتى؟ چۈجىنى كۈزدە سانايمىز تېخى، مانا بۇنى ئاقىلانىلىك دېسە بولىدۇ.»

ياڭ زېڭشىن ئۆزىنىڭ بۇ «دانىشمەنلىكى» دىن مەمنۇن

بولغان هالدا قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى ـ دە ، ئەتىسلا پەن ياۋنيەننى هۇزۇرىغا چىللىتىپ ، هېچنېمە بىلمىگەن كىشىدەك ئۇنىڭ بىلەن قىزغىن هال ـ مۇڭ قىلىشتى ۋە ئاخىردا ئۇرۇمچىنىڭ ۋالىيلىقىغا قوشۇپ جاڭجۇڭ يامۇل هەربىي ئىشلار نازارىتىنىڭ نازىرلىقى بىلەن خارجى ئىشلار مەھكىمە باشلىقلىقى ۋەزىپىسىنىمۇ بىللە ئۆتەشكە تەكلىپ قىلدى . پەن ياۋنيەننىــــڭ تەكرار ـ تەكرار ئۆزرىخاھلىق ئېيتىشىغا قارىماي : «مېنىڭ مەمۇرلىرىم ئىچىدە سىزدىن قابىلىيەتلىكرەك كىشى يوق ، ئۇنىڭ ئۈستىگە سىز ماڭا بەكمۇ ئىخلاسمەن كىشى ، ئاسمان خۇداسى بېشىمنى ئامان قىلسا ، كېلەچەكتە سىزنى ئۆزۈمگە مۇئاۋىن قىلىپ تەيىنلەش توغرىسىدا مەركەزگە ئىلتىماس سۇنماقچىمەن تېخى » دەپ گەپنى ئۇزۇۋەتتى .

شۇنىڭدىن ئېتىبارەن بۇ ئۈچ مەنسەپ خۇددى ئۈچ ئۆمۈچۈك توردەك پەن ياۋنيەننىڭ پۇت ـ قولىنى چۇشەپ ، گېلىنى سىقىشقا باشلىدى . ئۇ ياڭ زېڭشىننىڭ بۇ ئىشلارنى نېمە مەقسەتلەر بىلەن قىلىۋاتقانلىقىنى ياخشى چۇشەنگەچكە ، ئەمدى شىنجاڭدا تۇرۇپ هېچقانداق ئىش قىلالمايدىغانلىقىغا كۆزى يېتىپ ، ئىچكىــرىگە قايتماقچى ۋە ياڭ زېڭشىننى شۇ يەردە تۇرۇپ پاش قىلىــپ ، يۇقىرىنىڭ كـۈچى بىلەن تەختــتىن چۈشۈرمەكــچى بولدى ـ دە ، بالا ـ چاقامنى يوقلاپ كېلەي دەپ رۇخسەت سورىدى . قارا يەر قېتىدا يىلاننىڭ كۆشىگىنىنى تۇيىدىغان ياڭ زېڭشىن ئۇنىــڭ رۇخسەت سوراشتىكى ئەسلىي مۇددىئاسىنى دەرهال پەملەپ : «ۋاي بۇرادەر ، هەر ئىككىمىز بۇ چۆل ـ باياۋاندا سەرگەردان بولۇپ يۈرگەن تىرىك ئەرۋاھلارغا ئوخشايمىز ، تەقدىر بىزنى بىر پېلەككە چېتىپ قويۇپتۇ ، كەتسەك بىللە كەتمەيمىزمۇ ، بىــرئاز سەۋر قىلىڭ» دەپ رۇخسەت قىلمىدى .

ئەتىسى ياڭ زېڭشىن ئۆزىنىڭ رۇس تىلى تەرجىمانىنىــى چاقىرتتى . ئاق سېرىق كەلگەن بۇ كەڭ پېشانىلىك يىگىت بۇرهان شەهىدى ئىدى . ياڭ زېڭشىن ئۈستەلدە تۇرغان ئىككى تىزىق زىخچە ئالتۇننى ئۇنىڭغا كۆرسىتىپ مۇنداق دېدى :

— سىز مېنىڭ نامىمدىن پەن دارىننى يوقلىغاچ بېرىپ ، بۇ ئالتۇنلارنى ئۇنىڭغا بېرىڭ ، بالا ـ چاقىسىغا ئەۋەتىپ بەرسۇن ، پەن دارىن سىزنى ياخشى كۆرىدۇ ، شۇنداق ئەمەسمۇ؟ سىزنىڭ بۇ خىزمەتنى ئوبدان بەجا كەلتۈرۈشىڭىزگە ئىشىنىمەن ، ئەمما بۇ سىرنى ئۆزىڭىزدىن بۆلەك ھېچكىم بىلمەسلىكى كېرەك!

— خوپ ، ھازىرلا باراي ، — دېدى بۇرھان شەھىدى ھېلىقى زىخچە ئالتۇنلارنى ئېھتىيات بىلەن قەغەزگە يۆگەۋېتىپ . ئەمما ، ئۇنىڭ قوللىرى ئىختىيارسىز تىترەپ كەتتى . چۈنكــــى ، پەن ياۋنيەننىڭ ئىدېئولوگىيە جەھەتتىن ياڭ زېڭشىــــنغا قارشىــــى ئېقىمدىكى كىشى ئىكەنلىكىنى ئۇ بىرقەدەر چۈشىنەتتى . شۇنداق تۇرۇقلۇق ياڭ زېڭشىننىڭ مۇنچىۋالا سېخىيلىق بىلەن ئۇنىڭغا ئىككى يۈز سەر ئالتۇننى ئىنئام قىلغانلىقى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە «پەن دارىن سىزنى ياخشى كۆرىدۇ» دېگەن گېپى بۇرھان شەھىدىنى تەمتىرىتىپ قويغانىدى .

— بۇ قانداق گەپ بولدى ، مەن ياڭ جاڭجۈڭدىــن پــۇل سورىمىغانىدىمغۇ؟ — دېدى پەن ياۋنيەن ئۆزىنىڭ ئۆيىدە بۇرھان شەھىدىنىڭ كۆزىگە تىكىلىپ تۇرۇپ .

— جانابىڭىزنىڭ ئالدىدا مەنمۇ خىجىلمەن ، — دېدى بۇرھان شەھىدى ، — ئەمەلىيەتتە ئۆزۈمۇ ھېچ نەرسىنى چۈشەنمەيۋاتىمەن .

— مېنى سىنىۋالماقچىمۇ ـ ھە!؟ — دېدى پەن ياۋنيەن ئالدىغا قويۇلغان زىخچە ئالتۇنلارنى بىر چەتكە ئىتتىرىپ قويۇپ .

— ئەستاغپۇرۇللا ، — دېدى بۇرھان شەھىــدى ، — ياڭ جاڭجۈڭ جانابلىرىنىڭ «پەن دارىن سىزنى ياخشى كۆرىدۇ ، بۇ خىزمەتنى ئوبدان بەجا كەلتۈرۈشىڭىزگە ئىشىنىـــــمەن» دېگەن گەپلىرى قۇلىقىمنىڭ تۈۋىدە جاراڭلاپ تۇرۇپتۇ . ئەگەر سىز بۇ زىخچىلەرنى ئالمىسىڭىز...

پەن ياۋنيەن بىردەم ئىچىنى تىڭشاپ ئولتۇرغاندىن كېيىن مۇنداق دېدى :

— ھەممىنى چۈشىنىۋاتىمەن ، بۇلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭ

بېشىم ئۇچۇن تۆلىنىۋاتقان ھەق . ياڭ جاڭجۇڭ جانابلىرى قوش ـ قوش مەنسەپ بىلەن پۇت ـ قولۇمنى چۇشەپ قويغانىدى . كېيىنمۇ يەنە كۆڭلى تىنماي ، ئەمدى ئالتۇن بىلەن مېنىڭ ئاغزىمنىمۇ كەپشەرلىۋەتمەكچى ، شۇنداقمۇ ؟ بۇنىڭ ھەممىسى ياڭ جاڭجۇڭنىڭ ئادەملەرنى ئىدارە قىلىش پاراستىنىڭ بىر قىسمى . ئۇ ھەقىقەتەنمۇ پاراسەتلىك ئەرباب . ئەمما ، ئادەمشۇناس ئەمەس ئىكەن . مەن سىزگە ئېيتىپ شۇنى ئېيتايكى ، دۇنيادا پۇل بىلەن سېتىۋالغىلى ، كۈچ بىلەن ئېگىلىۋالغىلى بولمايدىغان بىرنەرسە بار ، ئۇنىڭ ئېتى «قەلب» . بۇ گەپلىرىمنى ياڭ جاڭجۇڭغا ئېيتىسىڭىزمۇ مەيلى ، ئەمما سىزنىڭ ئاڭلاپ قالغىنىڭىز ياخشى ، سىز تېخى ياش ، ھايات مەنزىلى ئۇزۇن .

بۇرھان شەھىدى بۇ گەپلەرگە جاۋابەن پەن ياۋنيەننىڭ ئورۇق بارماقلىرىنى مەھكەم سىققان ھالدا ، ئۇنىڭ كۆزىدىن خېلىغىچە كۆزىنى ئۈزمىدى . ئۇستەلدە يېنىپ تۇرغان يوغان كىرسىن لامپىنىڭ نۇرى ئۇلارنىڭ كىرپىكلىرىدىكى ئۇششاق ياش دانچىلىرىدەك جىلۋە قىلىپ تۇراتتى .

بەزى ماتېرىياللارغا قارىغاندا ، ياڭ زېڭشىننىڭ پەن ياۋنيەنگە شۇ خىلدىكى ئىنئاملارنى ئەۋەتىشى بىرنەچچە قېتىم تەكرارلانغان .

ۋاقىت ئۆتكەنسېرى پەن ياۋنيەننىڭ مىجەز ـ خۇلقىدىمۇ بەزى ئۆزگىرىشلەر كۆرۈلۈشكە باشلىدى . پسىخولوگىيە ئالىملىرىنىڭ تەبىرى بىلەن ئېيتقاندا ، ئۇ ئەمدى تاش مىجەزلىك كىشىدىن ئىچ مىجەزلىك كىشىگە ئايلىنىپ قالماقتا ئىدى . يەنى شىنجاڭدا جۇمھۇرىيەت تۈزۈمىنى يۈرگۈزۈش ، مىللەتلەر باراۋەرلىكىنى يولغا قويۇش ، پارىخورلۇقنى قەتئىي تۈگىتىش ، مائارىپنى تەرەققىي قىلدۇرۇش لازىم ، دېگەنگە ئوخشاش گەپلەرنى قىلىشنىڭ ئورنىغا خۇددى بىرنەرسىسىنى يىتتۈرۈپ قويغان كىشىدەك ئىچىنى تىڭشاپ ، جىم يۈرىدىغان بولۇپ قالدى . ئۆز رەقىبىنىڭ بۇ ئەھۋالىدىن خەۋەر تاپقان ياڭ زېڭشىن ئۆزىنىڭ پاراستىدىن مەمنۇن بولۇپ : «سادىغاڭ كېتەي ئالتۇن ، سەن نېمىدېگەن

خاسىيەتلىك نەرسە ! ئۆزۈڭ ئوتتا ئېرىگەن بىلەن سېنى ئوتتا ئېرىتىدىغان ئادەملەرنىڭ ئۆزىنى سەن ئېرىتىپ تاشلايسەن ئەمەسمۇ ! يېگەن ئېغىز ئۇيىلىدۇ ، دېگەن گەپ راست ئىكەن » دەپ قاقاقلاپ كۈلەتتى .

ئەمەلىيەتتە ، يەن ياۋنيەندىكى بۇ جىمجىغۇرلۇقنىڭ تېگىدە دەھشەتلىك بىر پارتلاش كۈچى تاۋلانماقتا ئىدى . ئەقىل كۆزى بىلەن كۆزەتكەندە ، بۇ جىمجىغۇر ئادەم خۇددى يۈزى تىپتىنچ تۇرغاندەك قىلغان بىلەن تېگىدە قاينام ـ تاشقىنلىق بىر كۈچ ئەۋج ئېلىپ ، ھېلىدىن ـ ھېلى قاتتىق دولقۇنلىنىپ كېتىدىغان دېڭىزغا ئوخشىشاتتى ياكى ھىيلىگەر تۈلكىنى بىر پاي ئوق بىلەن ئېتىۋېلىش ئۈچۈن دەرەخلەر ئارىسىدا دېمىنى ئىچىگە يۇتۇپ ، پەيت كۈتۈپ تۇرغان ئوۋچىنىڭ ئۆزى ئىدى .

مەملىكەت بويىچە شىمالىي مىلىتارىستلارغا قارشى ھەيۋەتلىك ئىنقىلابىي ئۇرۇشنىڭ نەتىجىسىدە ، 1928 ـ يىلى يازدا بېيجىڭ مىلىتارىستلار ھۆكۈمىتى ئاغدۇرۇلدى . بىراق ، ئىنقىلاب غەلىبىسىنىڭ مېۋىسىنى جياڭ جيېشى باشچىلىقىدىكى گومىنداڭچىلار قولغا چۈشۈرۈۋېلىپ ، نەنجىڭ ھۆكۈمىتىنى تەسىس قىلدى . چوڭ ـ چوڭ مىلىتارىستلار نەنجىڭ ھۆكۈمىتىگە بەيئەت قىلدى . ئەمدى بۇرۇنقىدەك مۇستەقىل كىنەز بولۇۋېلىشقا كۆزى يەتمىگەن ياڭ زېڭشىنمۇ نەنجىڭ ھۆكۈمىتىگە بەيئەت قىلىش يولى بىلەن ئۆز ھاكىمىيىتىنى يەنە ساقلاپ قالماقچى بولدى ۋە شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەتنىڭ يېڭى تەركىبىنى تۈزۈشكە كىرىشتى ، يەن ياۋنيەن بۇ يېڭى ھۆكۈمەت تەركىبىدە يوق ئىدى . بۇ ئەھۋال ئۇنىڭ يارىسىغا تۇز سېپىپ ، ئوغىسىنى تېخىمۇ قايناتتىپ قويدى ـ دە ، جىددىي ھەرىكەتكە كىرىشتى .

يەن ياۋنيەننىڭ ھەرىكەت مەركىزى ئۈرۈمچىدىكى رۇسچە سىياسىي قانۇن تېخنىكومى بولۇپ ، ياڭ زېڭشىن بۇ تېخنىكومنى ئۆزىگە يارامىلىق دىپلوماتىك خادىملار يېتىشتۈرۈش مەقسىتىدە ئۆز قولى بىلەن تەسىس قىلغان ۋە ئۆزى پەخرىي مۇدىرلىق ۋەزىپىسىنى

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com